

<https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-05>

УДК 37.091.3:81.161.2'42

Адріан Геннадійович Марголін

аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди, вулиця Валентинівська, 2,

Харків, Харківська область, 61168, Україна

e-mail: tourmente@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4974-349X>

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ

Для розроблення більш ефективної методики формування дискурсивної компетентності необхідно спочатку уточнити її визначення. З огляду на те, що дискурсивна компетентність досі не має єдиного чіткого визначення, було запропоновано і обґрунтовано своє, проаналізувавши літературу з цього питання.

Мета дослідження полягала у виявленні сутності поняття «дискурсивна компетентність» на підставі узагальнення науково-педагогічної літератури, з'ясування причин формування дискурсивної компетентності у здобувачів освіти базової середньої школи.

Автором класифіковано матеріал стосовно дискурсивної компетентності і уточнено її визначення, було визначено її риси – оволодіння жанровими стильовими особливостями різних дискурсивних жанрів, контекстуалізацію і вміння користуватися «комунікативними моделями», функціональність. Також було сформульовано п'ять основних аргументів формування дискурсивної компетентності у здобувачів освіти базової середньої школи.

Звертаючись до праць сучасних науковців на тему дискурсу і дискурсивної компетентності, було застосовано метод класифікації для визначення різних підходів до виокремлення компонентів комунікативної компетентності у працях різних науковців та визначення основних рис комунікативної компетентності, потім метод узагальнення для виявлення їхніх спільних тенденцій, індуктивний метод для визначення дискурсивної компетентності.

На думку науковців більшості науковців головною рисою дискурсивної компетентності є зв'язність мовлення, однак найпоширенішому із усіх дискурсів, усному дискурсу, притаманна незв'язність, ненормативний синтаксис, випадкові паузи й повтори, асиндетон, анаколұф. Таким чином, панівне дотепер визначення дискурсивної компетентності не сумісне з усним дискурсом.

Дискурсивна компетентність – це компетентність, що передбачає розуміння і використання вербальних і паравербальних знаків, характерних для того чи того дискурсивного жанра, а також застосування комунікативних стратегій, властивих комунікативній ситуації, знання та оперування екстралінгвістичним аспектом з метою творення власних висловлювань відповідно до дискурсивних жанрових особливостей.

Ключові слова: *дискурс, дискурсивна компетентність, розмовний дискурс, усний дискурс, педагогіка*

Як цитувати: Марголін А. Г. Загальна характеристика дискурсивної компетентності як педагогічної проблеми. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2022. №51, С. 39-46. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-05>

In cites: Margolin. A. (2022). General characteristics of discursive competence as a pedagogical problem. *Scientific notes of the pedagogical department*. 51, 39-46. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-05> [in Ukrainian]

Формування дискурсивної компетентності набирає все більшої актуальності у здобувачів освіти базової середньої школи у зв'язку з євроінтеграцією України. Відповідно до вимог НУШ, дискурсивний аспект комунікативної компетентності є необхідним для оволодіння [1]. Для того, щоб розробити більш ефективну методичку для її формування, потрібно створити критерії її сформованості, а для цього наперед потрібно знайти таке визначення, яке б відповідало усім дискурсивним жанрам і піджанрам, що зумовило необхідність звернення до визначення дискурсу, його типологізації та специфіки найрозповсюдженіших із жанрів. Дискурсивна компетентність є важливим компонентом комунікативної компетенції, але наразі не існує єдиного чіткого визначення дискурсивної компетентності.

У ході написання статті було зроблено огляд робіт сучасних науковців, які давали різні визначення дискурсивної компетентності, зазначаючи, що при цьому не існує однастайності поглядів на цю проблему. У своїх наукових працях вони підходили з різних боків до її вирішення, виділяючи різні риси дискурсивної компетентності. *Зв'язність, логічність або когерентність* є найголовнішою рисою дискурсивної компетентності на думку більшості науковців, серед них – Н. Горбаченко, В. Захарова, М. Коза, Я. Кульбашна, Т. Литньова, Ю. Мойко, О. Павленко. Було прийнято рішення відмовитися від цієї риси, проте зберегти рису *оволодіння жанровими стильовими особливостями* (Н. Горбаченко, Т. Литньова, Ю. Мойко), *рису володіння різними дискурсами або дискурсивними жанрами* (М. Коза та Ю. Мойко), *рису розуміння контексту або контекстуалізація* (Н. Горбаченко, М. Коза), рису уміння користуватися «комунікативними моделями», що притаманні мовцям, яку зазначала лише О. Осова.

До цього часу існували визначення дискурсивної компетентності, однак вони не були однастайними, і, як буде показано нижче, не могли поширюватися на усі дискурсивні жанри, що і зумовило мету дослідження.

Мета дослідження полягала в кластеризації існуючого матеріалу, уточненні визначення дискурсивної компетентності та з'ясуванні причин формування дискурсивної компетентності у здобувачів освіти базової середньої школи.

Звертаючись до праць сучасних науковців на тему дискурсу і дискурсивної компетентності, було застосовано метод кластеризації для визначення різних підходів до виокремлення

компонентів комунікативної компетентності у працях різних науковців та визначення основних рис комунікативної компетентності, потім метод узагальнення для виявлення їхніх спільних тенденцій, індуктивний метод для визначення дискурсивної компетентності.

Спочатку звернемося до визначення понять «компетентності» й «компетенції». Як зазначає О. Павленко, компетентність – це «здатність до виконання будь-якої діяльності, в тому числі мовної», а компетенція – це її компонент [15]. Компетентність – це здатність і професійна якість «вирішувати поставлені завдання» [6].

У Законі України «Про освіту» компетентність визначається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей [...] успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [17].

Дискурс – це складна трикомпонентна система, яка поєднує мовну, комунікативну і когнітивну складові [13]. Мовний складник описується через мовний аспект і позначає вербальні та паравербальні знаки. Комунікативний складник відображає соціально-прагматичний аспект, який позначає фонові знання норм спілкування, знання про комунікантів, фонові знання [1], комунікативні цілі [9].

Когнітивний складник, у свою чергу, розглядає когнітивний аспект, до якого відноситься формування ідей і переконань.

Від тексту дискурс вирізняється наявністю нелінгвістичних компонентів: зв'язок із комунікативною ситуацією, інтенціями, мотивами комунікантів [8], умовами комунікації [20]. На відміну від тексту, дискурс поєднує в собі висловлювання з особливостями комунікативної ситуації [13]. Г. Македон і В. Куліда зазначають, що дискурс передбачає «конструювання соціальної реальності» [11]. Під невербальним компонентом слід розуміти міміку, жести, інтонацію, тембр, темп мовлення тощо.

З огляду на тип мовлення, дискурси бувають усні та писемні. Піджанром писемного дискурсу є художньо-літературний [8], а розмовний дискурс має характеристики розмовного стилю мовлення та актуалізується здебільшого в усному неформальному мовленні. З точки зору виробничих відносин, дискурси бувають інституційними та неінституційними [13].

У ході дослідження варто виокремити низку інших дискурсів – науковий, медичний, юридичний, автомобільний, екологічний, філософський, релігійний, рекламний, медіадискурс,

фотодискурс, дискурс кохання, смерті тощо. М. Коза виділяє ще інші дискурсивні жанри: «презентація [...] теорема, доповідь, резюме, електронний лист [...]» [20].

Оскільки можна виокремити виробничу діяльність, то і дискурс цієї діяльності обов'язково матиме свої особливості [24]. Кожному дискурсу притаманні свої лінгвістичні (вербальні) та екстралінгвістичні (паравербальні) особливості, включаючи жести, міміку, темп мовлення, дискурсивні стратегії [16] (тобто стратегії впливу на слухача чи співрозмовника із залученням особливих комунікативних та стилістичних засобів), фонові знання, системи цінностей, поглядів і переконань, пресупозиції, стереотипи, упередження й конотації, спільний культурний код і контекст, у рамках якого можуть існувати особливості конструювання жартів, наявності табу. Одна і та сама подія може бути показана крізь призму професійних, наукових, соціальних дискурсів, знань і світобачень, а також ідеологізована. Жанр дискурсу обирається залежно від комунікативної ситуації та мети» [14].

Оскільки, окрім мовної складової дискурсу, існує ще дві – комунікативна і когнітивна, можна говорити про потребу формування умінь звертати більше уваги «на екстралінгвістичний контекст» [8] – разом з жестами, мімікою, почуттями «іншої людини, яка має інші погляди, переконання» [25] і всім тим, що ми описали вище, – з урахуванням якого необхідно «сприймати і будувати цілісні дискурси» [8], зважаючи на комунікативну ситуацію і контекст [4].

Варто зазначити, що дискурси (або жанри дискурсу) не існують у чистому вигляді, а можуть змішуватися і поєднуватися між собою, наприклад усний дискурс з розмовним, науковий з медичним, інституційні з неінституційними тощо.

У ході дослідження варто звернути увагу на розмовний і усний дискурс. Це допоможе точніше визначити суть дискурсивної компетентності. У розмовному дискурсі реалізується розмовний стиль мовлення при неформальному сімейному, дружньому спілкуванні. Особливостями розмовного дискурсу є розмовна, фамільярна, згрубіла лексика, обмежений самоконтроль при продукуванні висловлювань, афективність тощо. Як було зазначено вище, дискурси змішуються і проникають один в інший, і, таким чином, розмовний дискурс проникає в інші, проявлення чого можна бачити в інтерв'ю політиків. Наприклад,

Е. Макрон, мовленню якого притаманна літературність і вишуканість, в інтерв'ю Brut використовує розмовну, стилістично забарвлену лексику.

Розмовний дискурс майже завжди співіснує з усним [22] (він також є присутнім у писемному інтернет-спілкуванні, яке є поєднанням рис усного і письмового мовлення). Однак жодною мірою не можна сказати, що усний дискурс завжди співіснує із розмовним.

Усному дискурсу притаманна лінійність, тобто він розгортається у часі, із чого витікають його особливості – «розірваність», функціонально необумовлені та випадкові паузи й повтори, вигуки й звуконаслідування. У французькій мові, наприклад, це відсутність першої частки заперечення, ненатуральні та ненормативні синтаксичні конструкції [22], дивергенція, асиндетон, анаколуф. Дві останні синтаксичні конструкції будуть для нас вкрай важливими для визначення основоположної сутності усного дискурсу та уточнення дискурсивної компетентності.

Дискурсивний аналіз – це не тільки методи наукового підходу, а й педагогічні й дидактичні методи формування дискурсивної компетентності. У ході дискурсивного аналізу відбувається дослідження лінгвістичного компонента, його функцій у контексті [24] та процесів «мовленнево-мисленневої діяльності» [10]. Наприклад, «спонукальні синтаксичні конструкції», метафори, «синонімічний повтор», протиставлення та інші техніки аргументації [21].

Дискурсивний аналіз у дидактиці передбачає не лише вивчення наявних дискурсів разом з особливостями «функціонування мовних одиниць» [8], когнітивних та комунікативних рис [13], а й самостійне створення своїх дискурсів шляхом виділення окремих жанрів [3].

Закінчивши розгляд дискурсу, його типологізації, варто перейти до дискурсивної компетентності.

Дискурсивну компетентність (*compétence discursive*) розглядають як компонент комунікативної компетентності (*compétence de communication*). Такої думки дотримується більшість сучасних науковців, серед яких Ю. Задунайська [4], М. Коза [20], Ю. Мойко [12], О. Осова [14], О. Павленко [15], О. Романюк [18].

Розбіжності їхніх поглядів полягають у тому, що С. Данилюк [2], Ю. Мойко [12], О. Романюк [18] і О. Павленко [15] вживають термін «комунікативна компетентність», О. Осова «дискурсивна компетентність», Ю. Задунайська використовує термін «іншомовна комунікативна

компетентність». Ю. Мойко виділяє писемну комунікативну компетенцію.

На думку науковців, до комунікативної компетентності входять також інші складники. Серед них зазначимо такі: *соціокультурна* (С. Данилюк, М. Коза разом з С. Муаран, Ю. Мойко, О. Романюк), *дискурсивна компетентність* (Ю. Задунайська, М. Коза разом з С. Муаран, Ю. Мойко, О. Романюк), *стратегічна* (С. Данилюк, Ю. Задунайська, Ю. Мойко, О. Романюк), *лінгвістична* (С. Данилюк, Ю. Задунайська, М. Коза разом з С. Муаран, Ю. Мойко), *соціолінгвістична* (С. Данилюк, Ю. Задунайська, О. Романюк). *Референційну, прагматичну, компенсаторну, соціальну і граматичну* виділяють лише по одному науковцю.

Як окрему незалежну компетентність виділяють *мультикультурну* (Н. Іванець) [5], *міжкультурну дискурсивну компетентність* (Є. Хачатрян) [19], *іншомовну комунікативну компетентність* (Я. Кульбашна та В. Захарова) [7].

Логіка дослідження вимагає намітити найважливіші підходи до визначення дискурсивної компетентності. Тут так само серед науковців немає одностайності. Зв'язність, логічність або когерентність є найголовнішою рисою дискурсивної компетентності на думку більшості науковців, серед них – Н. Горбаченко, В.В. Захарова, М. Коза, Я.В. Кульбашна, Т. Литньова, Ю. Мойко, О. Павленко. Узагальнивши їхні думки, можна представити зв'язність дискурсивної компетентності як поєднання фрагментів речень, думок, поглядів у послідовне, зв'язане, логічне повідомлення, яке має цілісність форми, у тому числі стилістичну.

Попри те, що саме риса *зв'язності* є головною характеристикою комунікативної компетентності, ми не можемо з нею погодитися. Досліджуючи усний дискурсивний жанр, можна дійти висновку, що його специфікою є як раз «розірваність», невмотивовані паузи, структурна неорганізованість, спонтанність, невпорядкованість, смислова і синтаксична незавершеність, « [...] свобода абсолютно домінує над граматичністю» [26], застосування ненормативної синтаксичної конструкції, яка передбачає неузгодженість членів речення, що називається анаколуф [22]. Цікавим на нашу думку є те, що природність (натуральність) та аутентичність усного мовлення полягає як раз у частому порушенні природної (натуральної) для мови синтаксичної структури.

На нашу думку, аби виділити у дискурсивній компетентності рису зв'язності, потрібно перш за все її більш точно окреслити, аби вона відпо-

відала усім дискурсам, проте це зробити буде складно, адже обов'язковою не буде не синтаксична зв'язність, не сполучникова кон'юнкція, не зв'язок з контекстом, не послідовність логічного зв'язку. Зв'язки в середині речень важливіші, ніж зв'язності всередині абзаців [23].

Таким чином, усне мовлення не сумісне із рисою зв'язності й логічності дискурсивної компетентності, яка має описувати не лише письмо, а передусім навички й уміння пов'язані з говорінням.

Відкинувши найголовнішу рису дискурсивної компетентності – *рису зв'язності*, звернемося до інших. Другою головною рисою дискурсивної компетентності, яку виділяє дещо менше науковців (Н. Горбаченко, Т. Литньова, Ю. Мойко) є *оволодіння жанровими стильовими особливостями*, відповідність дискурсивному жанру. Третьою рисою, котру виділяють також Н. Горбаченко, Т. Литньова, Ю. Мойко, є *організація тексту, створення дискурсу. «здатність керувати мовленням»* [1], [9].

Наступну рису дискурсивної компетентності можна назвати як *«функціональність»*, тобто дискурсивна компетентність є засобом і слугує чомусь більшому. Т. Литньова звертається до «риторичної ефективності» [9], О. Павленко каже про переконливість промови [15]. Ю. Мойко так само пише про побудову «риторичних структур», а також про висловлення мовних інтенцій і змісту [12]. На нашу думку така функція перетинається із прагматичною компетенцією «(досягнення комунікативної мети)», яку вона теж виділяє. Наступною характеристикою дискурсивної компетентності є *володіння різними дискурсами* або дискурсивними жанрами, цю характеристику виділяють М. Коза та Ю. Мойко. Іншою рисою є *розуміння контексту або контекстуалізація*, цю рису також виділяє два науковці – Н. Горбаченко, М. Коза. І лише О. Осова виділяє уміння користуватися «комунікативними моделями», що притаманні мовцям.

Отже, відмовившись від головної риси комунікативної компетентності – риси зв'язності – ми можемо погодитися із рисою володіння різними дискурсами або дискурсивними жанрами, оскільки здобувачам необхідно володіти декількома дискурсивними жанрами. Контекстуалізацію, уміння користуватися «комунікативними моделями», рису «функціональності» також вважаємо необхідними компонентами для визначення дискурсивної компетентності, адже вони представляють нелінгвістичний компонент дискурсу.

Слідуючи логіці дослідження, варто сформулювати педагогічне обґрунтування розвитку дискурсивної компетентності. Перший аргумент – це аргумент *соціалізації*, розвитку особистості. На початку статті ми зверталися до закону України «Про Освіту», де сформована необхідність соціалізації. Формування дискурсивної компетентності сприяє розвитку комунікативних стратегій і таким чином робить можливою міжкультурну комунікацію, що дозволяє подорожувати, знаходити нових друзів, розширювати знання і набиратися нового досвіду, співпрацювати з іноземними партнерами [18]. Останнє набирає все більшої актуальності у зв'язку євроінтеграції України. Відповідно до вимог НУШ, дискурсивний аспект комунікативної компетентності є необхідним для оволодіння [1]. Сформована дискурсивна компетентність також сприятиме академічній мобільності. Знання екстралінгвістичних особливостей, систем цінностей, пресупозицій, переконань, упереджень, спільного для мовців певного дискурсивного жанру культурного контексту сприятиме деідеологізації, адаптації у «мультикультурному (...) середовищі» [5].

Другий аргумент – це *аутентичність*. Для легшої інтеграції іноземному та іно-культурному соціумі, потрібно налагоджувати особистісні контакти, адаптуватися до звичаїв і звичаїв іншого мовного середовища. Тому слід імітувати той дискурс, що характерний повсякденному мовленню більшості мовців, а саме усний і розмовний дискурсивні жанри. Усний дискурс – це жива, аутентична мова, наповнена великою кількістю контекстів, які вислизають від здобувача, чия дискурсивна компетентність не була сформована повною мірою. До того ж, формальна [26] мова звучить холодно, недружно, зверхньо, що заважає налагодженню взаємин.

На Танг, [26] пише, що розмовному мовленню характерна простота форми і легкість мовлення. На нашу думку, саме розмовному мовленню з його особливостями складніше навчати, оскільки це внутрішньомовні особливості, вони зрідка універсальні для багатьох мов, тоді як формальне мовлення має більше схожості у різних мовах.

Третій аргумент – *відповідність індивідуальності та особистості* здобувача освіти. Відповідно до гуманістичної парадигми, яку розробляли Ш. Амонашвілі, А. Макаренко, В. Сухомлинський та інші педагоги, «інтереси, (...) індивідуально-психологічні особливості» є найвищою цінністю здобувача [19]. Якщо здобувачеві більш комфортно використовувати той чи інший дискурсивний жанр, то для спілкування іноземною мовою, так само як і рідною, йому потрібно передусім сформувати розмовний, а не писемний дискурс, інакше це не відповідатиме його особистості, і він не зможе налагодити контакт саме з тим соціальним осередком, у який він прагнув би потрапити.

Четвертий аргумент – аргумент *активізації* полягає в тому, що правильно сформована комунікативна компетентність (а разом із нею її компонент – дискурсивна компетентність) сприяє закріпленню лексики, полегшує засвоєння синтаксичні структури, здобути екстралінгвістичні знання.

П'ятий аргумент – аргумент *мотивації*. Убачаючи в усному мовленні найбільшу ціль, здобувачі по мірі розвитку дискурсивної компетентності, бачачи свої успіхи під час усного висловлювання, і взаємодіючи із носіями мови чи з викладачем, отримують бажання, активно рухатися вперед.

Отже, на підставі аналізу наукової літератури [1–5], [7–15], [18–26] з'ясовано, що дискурсивна компетентність – це компетентність, що передбачає розуміння і використання вербальних і паравербальних знаків, характерних для того чи того дискурсивного жанра, а також застосування комунікативних стратегій, властивих комунікативній ситуації, знання та оперування екстралінгвістичним аспектом з метою творення власних висловлювань відповідно до дискурсивних жанрових особливостей. Також було сформульовано п'ять основних аргументів формування дискурсивної компетентності.

Таким чином, у цій статті було досліджено матеріал стосовно дискурсивної компетентності і уточнено її визначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Горобченко Н.В. Особливості формування дискурсивної компетентності старшокласників за умов змішаного навчання. *Академічні студії. Том 2 № 3*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.2.26>

2. Данилюк С. Роль комунікативних компетенцій в іншомовній освіті. *Social-science*. №5. 2019. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/695>
3. Жила Г. В. Підготовка майбутніх педагогів французької мови як іноземної (FLE) до застосування цифрових технологій. *Repository Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics*. 2022 URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27374> DOI: 10.36074/logos-20.05.2022.080
4. Задунайська Ю. Формування іншомовної комунікативної компетентності у вищих навчальних закладах педагогічного профілю. 2015. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F-3.pdf>
5. Іванець Н. Педагогіка партнерства як засіб формування мультикультурної компетентності в учнів початкової школи. *Імідж сучасного педагога*. №4(187). 2019. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-4\(187\)-88-93](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-4(187)-88-93)
6. Комишан А. І. Обґрунтування необхідності формування та розвитку культури спілкування у майбутніх фахівців з вищою освітою. *Наукові записки кафедри педагогіки*. №50. С. 66–80. 2022. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-50-06>
7. Кульбашна Я., Захарова, В. Структура іншомовної компетентності майбутніх фахівців із стоматології. *Освітологія*. №7. 2018. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2018.7.157163>
8. Кучерява О. А. Формування дискурсивної компетенції студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів : дис. д-ра пед. наук : 13.00.02 / Південноукр. дер. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2008. 24 с.
9. Литньова Т. В. До питання про формування іншомовної дискурсивної компетентності студентів. *Проблеми і перспективи актуалізації іншомовної комунікативної підготовки фахівців у XXI столітті* : зб. матер. VI всеукр. наук.-практ. веб., м. Житомир, 27 лист. 2019 р. Житомир, 2019. С. 79–82. 23. 2019.
10. Ліпатова М. Особливості формування міжкультурної комунікації студентів-іноземців. Катедра Universum : електрон. зб. наук.-попул. пр. з історії, археології, інформ. та архівної справи. 2021. Вип. 2. С. 41–42. URL: <https://drive.google.com/file/d/1sP2kUPl9h0K0zd-qS8YzpeTol3BzvMrm/view> (дата звернення: 26.04.2021). Назва з екрана.
11. Македон Г. П., Куліда В. І. Дискурсивне навчання як складова цифрової освіти. *Цифрова економіка*. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». [Електронний ресурс]: зб. мат. II Національної наук.-метод. конф., 17–18 жовтня 2019 р., м. Київ. КНЕУ, 2019. 757 с. ISBN 978–966–926–312–4.
12. Мойко Ю. Р. Компоненти комунікативної компетенції у навчанні англомовного писемного мовлення. *Педагогічні науки*. Вип. 81 (3). С. 110–114. 2018. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.2.26>
13. Мусаєва Р. Ш., Феценко О. В. Специфіка дружнього спілкування в англомовному професійному середовищі: дискурсологічний аналіз. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 17. С. 149–153. 2021. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.17-1.29>
14. Осова О. О. Інноваційні технології формування дискурсивної компетенції майбутніх учителів-філологів. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 14. С. 92–96. 2019.
15. Павленко О. Сутність, структура та зміст іншомовної комунікативної компетенції. *Педагогічні науки*. №77. С. 23–27. 2021 DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2021.77.239277>
16. Плетенецька Ю. М., Дегтяр Є. Р. Дискурсивні стратегії у промовах TED Talks. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика*: збірник наукових праць / за заг. ред. С.І. Сидоренка. К.: Аграр Медіа Груп, 2021. С. 183-189.
17. Про освіту: Закон України від 17 жовтня 2022 р. № 38-39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 18.11.2022).
18. Романюк О. Переваги застосування комунікативного підходу щодо викладання іноземних мов. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: збірник наукових статей* / уклад. І. Ю. Сковронська. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 140 с. С. 108-114.
19. Хачатрян Є. Л. Методологічні засади формування міжкультурної дискурсивної компетентності студентів-економістів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. Праць. Запоріжжя : КПУ, 2019. Вип. 62. С. 228 – 232.
20. Causa M. Compétence discursive et enseignement d'une discipline non linguistique : définition, diversification et pratiques formatives. *Les carnets du Cendiscor. Perméabilité des frontières entre l'ordinaire et le spécialisé dans les genres et les discours*. 2014. Вип. 12. С. 115–37. DOI: <https://doi.org/10.4000/cediscor.964>
21. Fernandes J. Discursive violence: perpetual dualism. *Calenda. Call for papers*. 2021. URL: <https://calenda.org/868939>
22. Luzzati F, Luzzati D. Oral et familier : du lexique à l'organisation du discours. *L'Information Grammaticale*. Вип. 30. С. 23-28. 1986. DOI: 10.3406/igram.1986.2123
23. Poláková L., Mírovský J., Zikánová Š., Hajičová E. Discourse Relations and Connectives in Higher Text Structure. *Dialogue & Discourse*. Вип. 12 №2. 2021. DOI: <https://doi.org/10.5210/dad.2021.201>

24. Rakotonoelina F. Didactique, discours médiatiques et événements : développement d'une compétence pragmatique et d'une culture médiatique par l'analyse de l'actualité. *Les carnets du Cendiscor*. Вип. 13. 2017. DOI: <https://doi.org/10.4000/cediscor.1012> URL: http://www.persee.fr/doc/igram_0222-9838_1986_num_30_1_2123
25. Shevchenko Y., Moskalyova L., Kanarova O., Poznanska O. Development of a System for Improving Future Teachers' Readiness for the Child's Spiritual and Moral Development in a Cross-Cultural Space. *Journal of History Culture and Art Research*. Вип. 8(4). С. 251–261. 2019. DOI:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i4.2352>
26. Tang N. Langage familier : tabou ou atout pour l'enseignement-apprentissage de l'oral du français en Chine ? *Synergies Chine*. №13. С. 103–116. 2018. <https://gerflint.fr/Base/Chine13/tang.pdf>

Стаття надійшла до редакції 20.10.2022

Стаття рекомендована до друку 09.11.2022

Adrian Margolin

PhD student of the Department of Education and Innovative Pedagogy H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University Valentynivska street, 2, Kharkiv, Kharkiv region, 61168, Ukraine
e-mail: tourmente@ukr.net ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4974-349X>

GENERAL CHARACTERISTICS OF DISCURSIVE COMPETENCE AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

In order to develop a more effective formation method of discursive competence, it is necessary to clarify its definition first. Given the fact that discursive competence still does not have a single, clear definition, it was proposed and substantiated by analyzing the literature on this issue.

The purpose of the study was to reveal the essence of the concept of "discursive competence" based on the generalization of scientific and pedagogical literature, to find out the reasons for the formation of discursive competence in basic secondary school students.

The author clustered the material related to discursive competence and clarified its definition, its features were determined – mastering the genre stylistic features of various discursive genres, contextualization and the ability to use "communicative models", functionality. Five main arguments for the formation of discursive competence among basic secondary school students were also formulated.

Turning to the works of modern scientists on the topic of discourse and discursive competence, the clustering method was used to determine different approaches to distinguishing the components of communicative competence in the works of various scientists and to determine the main features of communicative competence, then the generalization method to identify their common tendencies, the inductive method to determine the discursive competence.

According to most scientists, the main feature of discursive competence is the coherence of speech, but the most common of all discourses, oral discourse, is characterized by incoherence, non-normative syntax, random pauses and repetitions, asyndeton, anacoloupe. Thus, the prevailing until now definition of discursive competence is not compatible with oral discourse.

Discursive competence is competence that involves the understanding and use of verbal and paraverbal signs characteristic of a particular discursive genre, as well as the use of communicative strategies inherent in the communicative situation, knowledge and operation of the extralinguistic aspect in order to create one's own statements in accordance with the discursive genre features.

Key words: *discourse, discursive competence, spoken discourse, oral discourse, pedagogy.*

REFERENCES

1. Horobchenko, N. V. The peculiarities of senior students' discourse competence formation in conditions of mixed learning. *Academic studies*. Volume 2 No. 3. 2021. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.2.26> [in Ukraine].
2. Danyliuk, S. The role of communicative competences in foreign language education. *Social science*. No. 5. 2019. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/695> [in Ukraine].
3. Zhila, G. V. Preparation of future teachers of French as a foreign language (FLE) for the use of digital technologies. *Repository Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics*. 2022 URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27374> DOI: 10.36074/logos-20.05.2022.080 [in Ukraine].
4. Zadunayska Y. V. Formation of foreign language communicative competence in higher educational institutions of the pedagogical profile. 2015. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F-3.pdf> [in Ukraine].

5. Ivanets, N. Partnership pedagogy as the means of elementary school students' multicultural competence formation. *The image of a modern teacher*. №4(187). 2019. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-4\(187\)-88-93](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-4(187)-88-93)[in Ukraine].
6. Komyshan, A. The necessity and expenditure of formation and development of culture of communication in future professionals with higher education. *Scientific notes of the pedagogical department*. №.50, 66-80. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-50-06>[in Ukraine].
7. Kulbashna, Y., Zakharova, V. The structure of future dentists' foreign language communicative competence. *Oświatologia*, №7. 2018. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2018.7.157163>[in Ukraine].
8. Kucheryava, O. A. Discourse Competence Development of Philological Faculty Students in Higher Education Establishments. – A manuscript.: thesis Dr. Ped. Sciences: 13.00.02 / Pivdenoukrayinsk ped. runiversity named after K. D. Ushynskiy. Odesa, 2008. 24 p. [in Ukraine].
9. Lytnyova, T. V. To the question of the formation of students' foreign language discursive competence. *Problems and prospects of actualization of foreign language communicative training of specialists in the 21st century*. 2019. 79–82. [in Ukraine].
10. Lipatova, M. Formation peculiarities of foreign students intercultural communication. №2. 2021. 41–42. URL: <https://drive.google.com/file/d/1sP2kUPI9h0K0zd-qS8YzpeTol3BzvMrm/view>[in Ukraine].
11. Makedon, G. P., Kulida, V. I. Discursive learning as a component of digital education. *Digital economy*. Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman. 2019. 17-18, Kyiv, 757 p. ISBN 978–966–926–312–4.
12. Moyko, Y. R. Components of communicative competence in teaching English written speech. *Pedagogical sciences*. 2018. Vol. 81 (3). 110–114. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.2.26> [in Ukraine].
13. Musaeva, R. Sh., Feshchenko, O. V. Specifics of friends' communication in english-speaking professional environment. *Transcarpathian Philological Studies*. 2021. Vol. 17. 149–153. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.17-1.29>[in Ukraine].
14. Osova, O. O. Innovative technologies of forming of discursive competence of future teachers-philologists. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Vol. 1. 92–96. [in Ukraine].
15. Pavlenko, O. The essence, structure and content of foreign language communicative competence. *Pedagogical sciences*. 2021. №77. 23–27. DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2021.77.239277>[in Ukraine].
16. Pletenetska, Y. M., Degtyar, E. R. Discursive strategies in TED Talks speeches. *Professional and artistic translation: theory, methodology, practice: collection of scientific works*. 2021. 183-189. [in Ukraine].
17. On education: Law of Ukraine dated October 17, 2022 №38-39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukraine].
18. Romanyuk, O. Advantages of using a communicative approach to teaching foreign languages. 2020. 108-114. [in Ukraine].
19. Khachatryan, E. L. Methodological principles of formation of intercultural discursive competence of economist students. 2019. 228-232. [in Ukraine].
20. Causa, M., (2014). Compétence discursive et enseignement d'une discipline non linguistique : définition, diversification et pratiques formatives, <https://doi.org/10.4000/cediscor.964> [in English].
21. Fernandes, J., (2021). Discursive violence: perpetual dualism, *Call for papers*, Calenda, <https://calenda.org/868939>[in English].
22. Luzzati, F., Luzzati, D. (1986). Oral et familier : du lexique à l'organisation du discours. *L'Information Grammaticale*, 30, 23–28. doi: 10.3406/igram.1986.2123[in English].
23. Poláková, L., Mírovský, J., Zikánová, Š., Hajičová, E. (2021). Discourse Relations and Connectives in Higher Text Structure. doi: 10.5210/dad.2021.201[in English].
24. Rakotonoelina, F., (2017). Didactique, discours médiatiques et événements : développement d'une compétence pragmatique et d'une culture médiatique par l'analyse de l'actualité, doi: <https://doi.org/10.4000/cediscor.1012> http://www.persee.fr/doc/igram_0222-9838_1986_num_30_1_2123[in English].
25. Shevchenko, Y., Moskalyova, L., Kanarova, O., & Poznanska, O. (2019). Development of a System for Improving Future Teachers' Readiness for the Child's Spiritual and Moral Development in a Cross-Cultural Space. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(4), 251–261. doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i4.2352>[in English].
26. Tang, N. (2018). Langage familier : tabou ou atout pour l'enseignement-apprentissage de l'oral du français en Chine ? <https://gerflint.fr/Base/Chine13/tang.pdf> [in English].

The article was received by the editors 20.10.2022

The article is recommended for printing 09.11. 2022